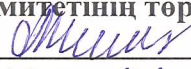

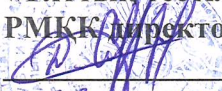
«Келісілді»

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрлігі
Мектепке дейінгі және орта білім
комитетінің төрағасы

 М. Мелдебекова
« 11 » 01 2021 ж.

«Бекітемін»

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрлігі
«Ұлттық тестілеу орталығы»
РМҚК директоры

 Д. Смагулов
« 11 » 01 2021 ж.

**Өзбек тілінде оқытатын мектептер үшін құқық негіздері
пәні бойынша мектеп бітірушілерді қорытынды аттестаттауға арналған
тест спецификациясы
(2021 жылдан бастап қолдану үшін)**

Тест спецификациясы келесі құжаттардың негізінде әзірленген:

– Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы №1080 қаулысымен бекітілген «Білім берудің барлық деңгейлерінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты»;

– ҚР БҒМ 2018 жылғы 31 қазандағы №604 бұйрығымен бекітілген (ҚР БҒМ 2020 жылғы 5 мамырдағы №182 бұйрығымен өзгертулер мен толықтырулар енгізілген) «Білім берудің барлық деңгейлерінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты»;

– ҚР БҒМ 2017 жылғы 27 шілдедегі №352 бұйрығымен бекітілген Жалпы орта білім беру деңгейінің 10-11 сыныптары үшін (орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламалары аясында) жалпы білім беретін пәндер бойынша үлгілік оқу бағдарламалары;

– ҚР БҒМ 2019 жылғы 7 наурыздағы №105 бұйрығы мен бекітілген Жалпы орта білім беру деңгейінің 10-11 сыныптары үшін (орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламалары аясында) жалпы білім беретін пәндер бойынша үлгілік оқу бағдарламалары.

Тестті әзірлеу мақсаты: Құқық негіздері пәні бойынша негізгі орта және жалпы орта білім беру оқу бағдарламаларын меңгеру дәрежесін анықтау.

Тест мазмұны: Тест тапсырмаларының қиындығы 3 деңгейде беріледі: бірінші деңгейде - 5, екінші деңгейде – 6, үшінші деңгейде – 7 тапсырма.

Тестке жалпы білім беретін мектептерге арналған құқық негіздері пәні бойынша оқу бағдарламасына сәйкес оқу материалдары енгізілген.

№	Бұлим	№	Мавзу	№	Мақсадлар
01	Давлат ва хуқуқ	01	Давлат ва хуқуқ хақида асосий тушунчалар Қонун чиқариш, хуқуқ маданияти, давлат жамиятнинг сиёсий йўналишида	01	хуқуқ белгиларини хулоса қилиб, тушунча бериш ; хуқуқнинг ривожланиш моҳиятини аниқ мисоллар орқали очиш; хуқуқ тармоқлари ва унинг асосий элементларини тушунтириш (хуқуқ меъёрлари , соҳа , ички соҳа , хуқуқий институт); давлатни хуқуқ ва хуқуқий алоқаларнинг асосий субъектиси сифатида аниқлаш Қозғистондаги жамиятнинг сиёсий йўналишининг асосий белгиларини аниқлаш

			02	давлат талабларига мос ҳуқуқий актларнинг асосий элементларини аниқлаш; давлат талабларига мос ҳуқуқий актларнинг тайёрланиши , қабулланиши ва кучга кириш жараёнини ўрганиб бориш қонуний ва ҳуқуқий тартиб тушунчасини аниқ мисоллар билан тушунтириш ; қонунларни билиш ва уларни амалга оширишнинг жамиятга фойдаси ва моҳиятини тушунтириш
	02	Хуқуқий давлат , фуқаролик жамият Қозоғистон Республикасида ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамиятнинг ривожланиши	03	ҳуқуқий давлатнинг талабларини аниқлаш; дунёвий тажрибадаги ҳуқуқий давлатнинг ўрни ва ривожланиш жараёнидаги муҳимлиги ҳақидаги билимини кўрсатиш Қозоғистон Республикасининг сиёсий-ҳуқуқий актлари (Қозоғистон Республикасининг ҳуқуқий сиёсат концепцияси , Қозоғистон Республикасининг инсон ҳуқуқлари соҳасидаг миллий иш –ҳаракат режаси концепцияси ва бошқалар) асосида ҳуқуқий давлатнинг талабларини амалга ошириш ҳақида тушунча бериш
			04	конституциявий талаблар асосида фуқаролик жамиятнинг белгилари ва институтларини ажиратиш; фуқаролик жамиятнинг ўрни ва ривожланиш жараёнидаги муҳимлигини ҳақида билимини кўрсатиш Қозоғистон Республикаси фуқаролик жамиятининг асосий функционал заруриятларини тушунтириш ; Қозоғистон Республикаси фуқаролик жамияти институтлари хизматининг муҳим жихатларини баҳолаш (Давлат ҳисобидаги эмас муассасалар ва бошқалар)
	03	Инсон ҳуқуқлари тушунчаси Қозоғистон Республикасидаги инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш	05	шахснинг ҳуқуқий имкониятлари тушунчасини бериб , инсон ҳуқуқи ва эркинлиги тушунчаларини сингдириш; инсон ва фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларини саралаш () инсон ҳуқуқлари соҳасидаги халқаро ҳужжатларнинг муҳимлигини баҳолаш (инсон ҳуқуқларининг умумхалқ декларацияси, Фуқаролик ва

					сиёсий ҳуқуқлар ҳақидаги халқаро пакт, Иқтисодий, сиёсий ва маданий ҳуқуқлар ҳақидаги халқаро пакт) аниқ мисоллар келтириб , Қозоғистон Республикасининг инсон ва фуқаро ҳуқуқи ва эркинларини ҳимоя қилиш механизмини тушунтириш; фуқароларнинг ҳуқуқини ҳимоя қиладиган (оқловчи, медиатор ва бошқалар) шахсларнинг хизматлари ва ҳуқуқ даражасини аниқлаш; Қозоғистон Республикасидаги балогат ёшига етмаганлар ҳуқуқини ҳимоя қилиш механизмларини аниқ шароитлар асосида тушунтириш Қозоғистон Республикасидаги имконияти чекланган шахсларнинг ҳуқуқларини амалга ошириш ва ҳимоя механизмларини аниқ вазиятлар мисолида тушунтириш
		04	Адолатли суднинг тамойиллари Суд тизими Ҳуқуқни ҳимоя қилиш органлари	06	адолатли суднинг тамойилларини аниқ мисоллар келтириб тушунтириш Қозоғистон Республикасининг ҳуқуқни ҳимоя қилиш органларининг вазифалари ва ҳуқуқий ҳолатини аниқлаш суд тизими элементларини аниқлаш ва уни график жиҳатидан кўрсатиш ; судьялар мартабаси ва уларнинг хизмат кафолатини аниқ кўрсатиш
02	Оммавий ҳуқуқ	05	Қозоғистон Республикасининг конституциявий ҳуқуқ тизими Қозоғистон Республикасидаги фуқаролик ва сайлов;	07	Конституциявий ҳуқуқ институтларини ҳуқуқий норма тизими сифатида тушунтириш; Конституциявий ҳуқуқнинг манбаларини аниқлаш ва уларнинг вазифаларини тушунтириш (Конституция, Конституциявий қонунлар , конституциявий Кенгаш актлари ва бошқалар) фуқаролик тушинчасини бериш ; қозоғистон фуқаролигини олиш ва фуқароликдан айрилиш асосларини аниқ мисоллар орқали тушунтириш ; Қозоғистон Республикаси сайловчиларининг ва сайлау жараёнининг бошқа субъектларнинг ҳуқуқлари ва вазифаларини аниқлаш
		06	Маъмурий ҳуқуқ тизими Маъмурий ҳуқуқбузарлик турлари	08	давлат бошқарувининг ҳуқуқий тартибга солиш хусусиятларини график чизмалар орқали тушунтириш; Қозоғистон Республикасининг маъмурий ҳуқуқ талабларига мос инсонларнинг ҳаракатини саралаш

		07	Экологик ҳуқуқ асослари Ер ҳуқуқи асослари;	09	экологик ҳуқуқни ҳуқуқий тартибга солиш тушунчаси ва шаклини тушунтириш экологик кодекс асосида муҳим экологик масалаларни ечишнинг ҳуқуқий йўллари талқин этиш Ер ҳуқуқининг ҳуқуқий тартибга солиш мазмуни ва манбаларини тушунтириш; Қозоғистон Республикасининг Ер кодекси асосида ерга эгалик ҳуқуқи, фойдаланиш ҳуқуқи ва бошқа ҳуқуқ турларини ажиратиш
		08	Жиноий ҳуқуқ тизими Жиноий ҳуқуқбузарликнинг турлари	10	жиноий кодекснинг мазмуни ва таркибини аниқлаш; аниқ ҳаётий вазиятларни жиноий ҳуқуқ нормаларига мослаштириш
				11	аниқ мисоллар орқали жиноий ҳатти-ҳаракатлар билан жиноятни жамиятдаги ҳавфлилик даражасига мос изоҳлаш; ўсмир ёшларни жиноий жавобгарчиликка тортиш хусусиятларини ҳуқуқий вазият асосида аниқлаш; Қозоғистон Республикасининг жиноий ҳуқуқ нормаларига мос инсонларнинг ҳатти-ҳаракатини фарқлаш;
				12	енгиллаштирувчи ва оғирлаштирувчи ҳолатларни ҳисобга олиб жиноий ҳуқуқбузарликни баҳолаш; шахсни жиноий жавобгарчиликдан озод қилиш шартларини белгилаш
		09	Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жүйесі Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық үшін жауапкершілік	13	коррупсияга қарши сиёсат ва ҳуқуқий ҳужжатларнинг асосий қоидаларини талқин қилиш; аниқ вазиятларни таҳлил қилишда коррупсияга қарши курашиш тўғрисидаги қонуннинг асосий қоидаларидан фойдаланиш бошқа турдаги ҳуқуқбузарликлардан коррупциявий ҳуқуқбузарликларни (ноқонуний сотиб олиш, фирибгарлик) ажиратиш; Қозоғистон республикасининг коррупсияга қарши қонунчилигига мавофиқ инсонларнинг ҳаракатини таҳлил қилиш;
03	Хусусий ҳуқуқ	10	Фуқаролик ҳуқуқий тизими ва унинг асосий институтлари Фуқаролик	14	Қозоғистон Республикаси фуқаролик қонунчилиги манбаларини талқин қилиш (фуқаролик кодекси қонунлар, қонуности ҳужжатлари, Фуқаролик кодексини тўлдирувчи ва

			қонунчилигидаги айрим турдаги шартномалар ва мажбуриятлар;		тушунтирувчи қоидалар); фуқаролик ҳуқуқи тамойилларини аниқ мисоллар орқали изоҳлаш; фуқаролик ҳуқуқи субъектларини аниқлаш
				15	фуқаролик ҳуқуқи объектиларини муҳим белгилари билан ажрата билиш; шахсий номулкий ҳуқуқларнинг хусусиятларини аниқ бир мисол асосида аниқлаш битим тушунчаси ва унинг турларини ҳуқуқий вазият мисолида тушунтириш
				16	мулк ҳуқуқлари тушунчасини ва унинг асосий ваколатларини тушунтириб, мисоллар келтириш; ҳуқуқий вазиятни таҳлил қилиш орқали мулк ҳуқуқларини ҳимоя қилиш усулларини тушунтириш
				17	юримдик атамалардан фойдаланган ҳолда мажбуриятлар қонунининг моҳиятини очиб бериш; ҳуқуқий вазиятни таҳлил қилиш орқали мажбуриятларнинг бажарилишини таъминлаш усулларини аниқлаш; ўзига хос хусусиятларини аниқлаб , шартнома мазмунини талқин қилиш; шартноманинг асосий шартларини аниқ мисоллар билан тушунтириш; мерос ҳуқуқини ҳуқуқий тартибга солиш тушунчаси ва шаклини тушунтириш; қонун ва ирода билан меросни ажиратиш
		11	Истеъмолчилар ҳуқуқлари тўғрисидаги қонунчилик Муаллифлик ҳуқуқи асослари;	18	10.3.2.1 – Қозоғистон Республикасининг Истеъмолчилар ҳуқуқлари тўғрисидаги қонунига мувофиқ ҳуқуқий муносабатлар субъектларининг ҳуқуқлари ва мажбуриятларини белгилаш; Ҳуқуқий атамалардан фойдаланган ҳолда истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш усулларини ҳаётий мисоллар билан тушунтириш Жиноят, маъмурий ва фуқаролик кодексларининг индивидуал қоидаларидан фойдаланган ҳолда истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш механизмларини тушунтириш; сотувчи (ишлаб чиқарувчи, ижрочи) ва ишни (хизматни) бошқа шахсларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятларини аниқ мисоллар билан белгилаш

					Муаллифлик ва турдош ҳуқуқларни ҳуқуқий тартибга солиш тушунчаси ва шаклини тушунтириш; муаллифлик ҳуқуқи соҳасидаги муайян вазиятга ҳуқуқий ечимларни тақдим этиш
		12	Оила ҳуқуқ тизими Оилавий ҳуқуқ тизими институтлари;	19	оилавий соҳасидаги норматив ҳужжатларнинг зарурлигини тушунтириш (Қозоғистон Республикасининг «Никоҳ ва оила тўғрисидаги кодекси» , «Бола ҳуқуқлари тўғрисида» Қозоғистон Республикасининг қонуни) Қозоғистон Республикасида оилавий муносабатларни ҳуқуқий тартибга солишнинг асосий тушунчалари ва тамойилларини тушунтириб бориш; турли хил ҳаётий вазиятларда болалар ҳуқуқларини амалга оширилишини ўрганиш
				20	oilанинг оилавий ҳуқуқ институти сифатида таърифи турмуш ўртокларнинг шахсий ва мулкӣ ҳуқуқлари ва мажбуриятларининг мазмунини аниқ мисолар билан тушунтириш етим болалар ва ота-она қарамоғисиз қолган болаларнинг ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоя қилиш шакллари аниқлаш ҳуқуқий шароитлар мисолида алимент муносабатларининг субъектларини ва алимент муносабатларининг асосларини аниқлаш
		13	Меҳнат ҳуқуқи тизими Меҳнат қонунчилигининг асосий нормалари.	21	Қозоғистон Республикасида меҳнат муносабатларини ҳуқуқий тартибга солишнинг асосий тушунчалари ва тамойилларини тушунтириб бериш; турли хил ҳаётий вазиятларда меҳнат ҳуқуқларини амалга оширилишини ўрганиш ҳуқуқий вазият мисолида меҳнат қонунчилигини таъминлаш усуллари самарадорлигини баҳолаш ; вояга етмаганларнинг меҳнат ҳуқуқларини амалга оширилишини ўрганиш; шахсий ва жамоавий низоларни ҳуқуқий вазиятлар мисолида ҳал қилиш механизмларини аниқлаш ;
04	Процесуал ҳуқуқ асослари	14	Жиноят ҳуқуқи асослари Жиноят ҳуқуқи институтлари;	22	жиноят процесининг асосий вазифалари ва тамойилларини тушунтириш жиноий таъқиб қилиш шартларини

					тушунтириш
				23	жиноят процеси субъектларини ажратиш вояга етмаганлар билан боғлиқ жиноят процесининг ўзига хос хусусиятларини аниқлаш
				24	Қозоғистон Республикаси жиноят процесуал кодексига мувофиқ суд жараёнлари асослари бўйича билимларини ижодий намоёиш этиш; Қозоғистон Республикасида ҳакамлар ҳайъати фаолиятининг ҳуқуқий асосларини аниқлаш
		15	Фуқаролик процесуал ҳуқуқининг асослари Фуқаролик процесуал ҳуқуқининг асослари ;	25	фуқаролик процесининг асосий вазифалари ва тамойилларини таҳлил қилиш фуқаролик процесининг асосий вазифалари ва тамойилларини таҳлил қилиш вояга етмаганларнинг фуқаролик процесидида иштирок этиш хусусиятларини аниқлаш даволарни талқин қилиш; даво аризасини унинг мазмуни ва шакли учун шартларга мувофиқ тайёрлаш Қозоғистон Республикаси Фуқаролик процесуал кодексига мувофиқ суд ишларини юритиш асослари ва хусусиятлари тўғрисида билимларини ижодий намоёиш этиш
05	Халқаро ҳуқуқ	16	Маъмурий процесуал ҳуқуқ асослари Маъмурий процесуал ҳуқуқ асослари институти	26	маъмурий жараён концепциясини, унинг вазифалари ва тамойилларини тушунтириш; маъмурий жараёни амалга оширишнинг ҳуқуқий асосларини аниқлаш маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишларни кўриб чиқувчи ваколатли органларнинг (мансабдор шахсларнинг) ваколатларини ҳуқуқий ҳолатлар мисолида фарқлай олиш маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги суд ишларини юритишнинг ўзига хос хусусиятлари тўғрисида билимларини ижодий намоёиш этиш;
		17	Халқаро оммавий ҳуқуқ Қозоғистон Республикаси халқаро ҳуқуқнинг субъектиси .	27	халқаро оммавий ҳуқуқ тушунчасини талқин қилиш ва уни тартибга солишчи жамоатчилик муносабатлари соҳасини аниқлаш; Қозоғистон Республикаси томонидан тан олинган халқаро ҳуқуқнинг иссиқ манбалари асосида Қозоғистон

					Республикасининг халқаро ҳуқуқи ва мажбуриятлари; Халқаро актлар асосида инсон ҳуқуқлари, меҳнат муносабатлари, таълим соҳасидаги Қозоғистон Республикаси фуқароларининг чет эл ҳуқуқларини амалга оширилишини ўрганиш .
		18	Халқаро ҳуқуқда инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш	28	замонавий халқаро ҳуқуқда инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш учун масъул бўлган органлар ва ташкилотларни аниқлаш

Тест тапсырмаларының формалары:

Жабық формадағы бір дұрыс жауапты және ашық формадағы қысқаша немесе толық жауапты қажет ететін тест тапсырмалары.

Тест тапсырмаларының саны:

Тесттің бір нұсқасындағы тест тапсырмаларының саны – 18: бір дұрыс жауапты 10 тест тапсырмасы, контекст негізінде бір дұрыс жауапты 5 тест тапсырмасы, ашық түрдегі қысқаша немесе толық жауапты 3 тест тапсырмасы.

Тест тапсырмаларын орындау уақыты: Тестті жалпы орындау уақыты – 80 минут.

Жеке тест тапсырмаларының және барлық тесттің орындалуын бағалау:

Дұрыс орындаған бір дұрыс жауапты тест тапсырмасы үшін – 1 балл, дұрыс орындалмаса – 0 балл. Барлығы – 10 балл.

Контекст негізінде дұрыс орындалған бір дұрыс жауапты тест тапсырмасы үшін – 1 балл, дұрыс орындалмаса – 0 балл. Барлығы – 5 балл.

Ашық түрдегі дұрыс орындалған 1 тест тапсырмасына 0-ден 5 балға дейін, максималды – 5 балл. Барлығы – 15 балл.

Барлық тест бойынша жиналатын максималды балл – 30.